

Vážení čtenáři,

paví junáci v rajhradské klášterní kvadratuře už pilně trénují námluvové vějíře. Spolu s kvetoucími kaméliemi na chodbách okolo jsou milým důkazem jara. Sám očkován, počítám na prstech ruky, kdo ze známých ještě nebojoval s bacilem, i mne už týden hořkla ústa kapkami proti kašli. Prozatímní vláda slibuje zrušení karenční doby, abychom třídění absencí nemocenské viry tolik nešířili. Pojištění si přece platíme proti nemoci, nikoli pro poslaneckou libovůli. Designovaný premiér, všímá si tisk, pracně dohání manko v češtině. Kolik kraslic či pukanců zůstává v čapím hnízdě, ukáže referendum sociálních demokratů, tedy bude-li. V Lidových novinách (30. březen 1929) lze mimo jiné číst o „sensační“ knižní aukci v Novém Yorku. „Nejvyšší ceny – 68 000 dolarů dosáhlo první vydání Shelleyovy Královny Mab, ruční výtisk básníkův s jeho poznámkami.“ Kolik by asi stála kniha dnes, říkám si a brouzdám síti. Přímo u měru nenalézám, nicméně před sedmi roky bylo u Sotheby's prodáno první vydání Shakespearových her za 1,5 milionu liber. Totéž první folium z roku 1640 tvrdí citované „Lidovky“, šlo na zmíněné aukci v roce 1929 za „pouhých“ 8 300 dolarů. Říkám to pořád, lidi mají moc peněz. Je však divné, že i přesto podvádějí. Asi to bude tím, že neholdují poezii. Pohodové jarní čtení nejen Literky přeje Libor Kalina.

DÉŠŤ

Jako když tuhé,
temně zelené lupeny lopuchu zvedá
a zase přiklápí zvědavý vítr,
za oknem šumí déšť.

Ale duše
zřetelně cítí své dno pokryté údery
a je jí úzko
z tolika nezvratných důkazů pádu---

3 otázky pro Olgu Jeřábkovou

Vyrůstala jste mezi knihami, vaše rodinné prostředí je už několik generací součástí české literární historie. Čtete ještě ráda?

Čtu. Měla jsem to štěstí, že čtení literárních textů se stalo mojí profesí v literární redakci Českého rozhlasu, především na stanici Vltava. Ale s lítostí si uvědomuji, že s přibývajícím věkem přečtu těch knih mnohem méně. A také si mnohem pečlivě vybírám. V mládí jsem přečetla všechno, co mi přišlo pod ruku. Také jsem ale dokázala číst téměř celou noc do rána. To bych už asi opravdu nezvládla.

Přijala jste nabídku zapojit se jako členka poroty literární soutěže Skrytá paměť Moravy do hodnocení letošních soutěžních prací. Tušíte, co vás čeká?

To tuším pouze částečně; jistou zkušenost s literárními pokusy mladých autorů mám, přicházely mi na pracovní stůl. A musím říct, že mladé autory vždycky obdivuji. Těším se tedy i tentokrát na literární pokusy. Ostatně – téma je nelehké: najít a popsat naše letící století v souvislosti s letošními jubilei.

Máte nějaký osobní vztah k „osmičkovým“ výročím?

Nemám příliš ráda jakákoli výročí. Letopočty, končící tímto číslem, bezpochyby znamenaly významné předěly v naší historii. Bohužel, nejen radostné. A v dějinách lidstva je to jen číslo spojené s náhodou. Ale pokud bych měla jeden letopočet zdůraznit, pak je to rok 1918. A budu opravdu upřímně zvědavá, jestli si někdo z mladých autorů toto téma zvolí pro svoji práci. Držím palce!

PhDr. Olga Jeřábková, publicistka a rozhlasová redaktorka, spjatá s mnoha literárními dramatizacemi a četbami, autorka pořadů „Schůzky s literaturou“ nebo cyklů „Osudy“ o významných osobnostech (na stanici Vltava). Knižně vydala vzpomínky muzikologa Miloše Štědrone „Přijdu za poledne, Miloš“ nebo knihu „S houslemi přes pět světadílů“ (vzpomínky houslisty prof. Bohumila Smejkal) a soubor korespondence Mému muži, Arne Novákovi.

Památník připomene literaturu brněnských Němců

Německý dům v Brně v roce 1898

Rok 1918 máme ve zvyku spojovat s pozitivními událostmi – ukončením čtyřletého krvavého konfliktu a vznikem samostatného československého státu. Dobová svědectví poskytují mnoho dokladů o kolektivním entuziasmu, který tyto události provázel. Svět se po válce probudil jako ze zlého snu, vše bylo mladé a plné optimismu, do služeb nového státu se hlásili lidé všech vrstev, od vzdělaneckých a ekonomických elit přes umělce, úředníky až po řadové obyvatele. Staré poměry měly být rychle zapomenuty. Přesto však existovala nemalá skupina obyvatel, kteří nadšení z překotného vývoje událostí nesdíleli, byli jím spíše zaskočení či rovnou v šoku. Byli to obyvatelé německého jazyka, pro něž vznik československého státu znamenal porážku v několik desetiletí trvajícím národnostním zápolení, které přinejmenším od přelomu století nabývalo velmi intenzivních podob. Pro mnohé z nich tato porážka znamenala životní tragédii, ať už to byli lidé konzervativního „rakouského“ smýšlení, nebo radikální nacionalisté „všeněmeckého“ střihu. Další se s myšlenkou nového státu rychle sžili, ale sdíleli s nacionalisty obavy o rovnoprávné kulturní a společenské podmínky německého etnika. V ideologické situaci nastalé po r. 1948 však došlo k důslednému vytěsnění jakékoli připomínky českých a moravských Němců z kulturní paměti původně společného geografického prostoru. Nabízí se tedy myšlenka využít letošní „osmičkový“ rok vedle oslav české státnosti také k připomenutí těch, jež se cítili vývojem událostí poraženi a postupně je tak vrátit do společných dějin. Výstava v Památníku písemnictví ani nemůže tento záměr realizovat jinak než prostřednictvím literatury. Jelikož však literatura moravských Němců představuje nesmírně široký fenomén, zvolili jsme cestu tematického omezení na kulturní milieu města Brna, s nímž je spjato rovnou několik desítek autorů. Mezi nimi najdeme modernistické a velmi kriticky uvažujícího autory (Roberta Musila a Ernsta Weisse), přesvědčené nacionalisty, kteří později vstoupili do služeb nacistického režimu (Karla Hanse Strobla či Ilse Ringler-Kellnerovou), konzervativní Rakušáky, kteří po r. 1918 raději volili odchod do Vídně (Richarda von Schaukala), ryze domácí autory, jejichž německství bylo spjato spíše se zemským patriotismem (Paula Strzemchu, Bertolda Bretholze, Emila Soffé) nebo původně nacionálně orientované autory, u nichž po vzniku republiky převážilo kosmopolitní přesvědčení (Karl Wilhelm Fritsch, Guido Glück) nebo kteří se tvářili v tvář postupujícímu nacismu rozhodně postavili za ideu demokratického Československa (Wilhelm Szegeda). Právě tuto vnitřní diferencovanost domácích Němců, jež jsou tradičně vnímáni jako jednotný, Čechům nepřátelský monolit, podtrhuje název výstavy – Proudý. Vedle jednotlivých osobností bude výstava tematizovat rovněž podoby literárního života a českoněmeckou interakci na literárním poli. Zbývá dodat, že výstavu by nebylo možné realizovat bez spolupráce s pracovníky z ústavů germanistiky na brněnské a olomoucké filozofické fakultě, kteří se tímto tématem dlouhodobě odborně zabývají a bez jejichž laskavého přispění by realizace výstavy byla stěží možná. (jd)

Kašpárek Merten stále vypravuje pohádky

Herec Vojtěch Bartůšek (1895 – 1945), populární především pod uměleckým jménem Vojta Merten, pocházel z Prahy. Vyučil se otcovu řemeslu typografa, ale zlákal jej divadlo. Od svých dvaceti let putoval s kočovnými spolky a živil se jako příležitostný herec a komik v kabaretech. Ve 20. a 30. letech proslul originální postavou Kašpárka. V této roli odehrál spoustu představení, těšila se značné oblibě, zejména na dopoledních představeních pro školáky v Rokoku, Divadle Komedie a Osvobozeném divadle. Mertenova

dcera Vlasta připravila po otcově smrti k vydání původní rukopis Kašpárek Vojta Merten vypravuje. Posléze následovala pokračování Kašpárek a Šmidra mezi indiány, Kašpárek a oslík filuta a další tituly. Úvodní opus, vydaný v roce 1946 nakladatelem A. Kafkou v Moravské Ostravě, obsahuje devět Kašpárkových příběhů. Nechybí zde čerti, kouzla, drak a v neposlední řadě dobro, vítězí nad zlem. Příběh začíná: „Jsem Pohádka. Přicházím k vám, milé děti zdaleka, z daleké země, která leží za mořem za devaterými horami, devaterými řekami a devaterými lesy...“ Co více dodat? (lž)

Malý exkurz do surrealismu

Medailony autorů, surrealistické záznamy snů, sešity surrealistických textů, korespondence, kresby i poezie, to vše zahrnuje fond Václava Pajurka, který se nachází v depozitáři Památníku písemnictví na Moravě. Surrealista Pajurek se narodil v roce 1944 ve Frýdku-Místku. Vystudoval dějiny umění, založil skupinu Lacoste a spolupracoval na vydávání revue Styx. V současnosti zaměstnanec Ostravského muzea tvoří především jako sochař. Dnes je členem skupiny Stir up, která vznikla v roce 1995. Anglický název má tyto významy: vyvolat vzpouru, neklid, nepokoj. Samotný vznik surrealismu se datuje do roku 1924, kdy byl v Paříži An-

dré Bretonem zveřejněn manifest. U nás stejným způsobem vznikla skupina v roce 1934 pod vedením V. Nezvala. Prvním dílem surrealismu bylo Magnetické pole André Bretona a Philippa Soupaulta. Pro tento směr je typický čistý psychický automatismus, hra, metody, kterými má být člověk osvobozen nebo náhoda. Vůbec poprvé bylo slovo surrealismus použito Francouzem G. Apollinaiem při charakteristice dramatu Prsy Tirésiovy. (jk)

První dětské knihkupectví v ČR

**DLOUHÁ
PUNČOCHA**
DOBŘE KNIHY PRO DĚTI

V měsíci knihy, tedy březnu, bylo v brněnské Jiráskově ulici otevřeno první české knihkupectví zaměřené na dětskou tvorbu. U jeho zrodu stojí dvě zakladatelky, knihovnice Zuzana Streichsbierová a architektka Marcela Zachovalová,

kteřé se rozhodly, že svou lásku k beletrii zprostředkují i ostatním. Rozhodnutí popularizovat kvalitní knižní produkci se zajímavým grafickými prvky určenou dětem sklídilo již dříve své ovoce a obdiv u mnohých dospělých čtenářů. Než založily malé kamenné knihkupectví, jež dostalo název Dlouhá punčocha, věnovaly se kočovnému způsobu prezentování dětských titulů na různých akcích. Knihkupectví Dlouhá punčocha s podtitulem Dobré knihy pro děti nabízí nejen domácí, ale i zahraniční produkci, bonusem jsou přehledné webové stránky. Nezbývá, než věřit a zároveň doufat, že si jejich pevný bod příštího dětského čtenářství své příznivce najde. Třeba zakoupením nějaké zajímavé knihy tak společně oslavíme Mezinárodní den dětské knihy (2. dubna) nebo Světový den knih a autorského práva (23. dubna). (mš)

Má oblíbená - Zlodějka knih

Markus Zusak narozený roku 1975 v Austrálii je autorem románu Zlodějka knih. Podmanivý příběh malého děvčátka Liesel se odehrává na malém městečku uprostřed Německa okolo roku 1939. Nabízí pohled dítěte na válečnou dobu, kde je každodenním rituálem ukrývání se před bombovými nálety, pohled na neštěstí a smrt. Celý příběh má svého vypravěče, a tím je sama Smrt. I přes všudypřítomnou válku, kterou dítě vnímá jinak než dospělý, touží Liesel po čtení v té době nedostupných knih. Byla svědkem jejich hrozivého hromadného spalování, které nedokázala pochopit. Ani tento

zážitek ji nezabrání půjčovat si bez dovolení knihy u zámožné rodiny. V jejich domě ji totiž nejvíce okouzila velká knihovna, plná putavých svazků, které si touží přečíst. Nevšední příběh se dočkal také filmového zpracování, ovšem není nad to, si jej přečíst a nechat se vtáhnout do života malé Liesel a jejího soukromého válečného dobrodružství. (lž)

Literární múzy již zkroceny?!

Semináře tvůrčího psaní vstoupily letos do finále. Tříměsíční štafeta kurzů navštívila mnoho škol, knihoven, muzeí a další kulturní instituce po celé Moravě. Do zdárného cíle se dostala zásluhou odhodlání a nadšení lektorů, a také díky tvůrčímu a hravému nasazení studentů. Mladí lidé se seznámili s tvořivými postupy na workshopech z oblasti literatury a kreativního psaní. Podtrženo a sečteno, letos se podařilo uspořádat 60 seminářů a pracovat s 1 115 dětmi. Ani mráz a sníh nebyl překážkou, spíše naopak, pomáhal hledat cestu k novým příběhům na místech blízkých i vzdálených kupříkladu v Brně, Dolních Kounicích, Boskovicích, Třebíči, Olomouci, Bystřici nad Pernštejnem, Prostějově, Karvině, Vsetíně, Zlíně, Jihlavě, Kroměříži, Žďáru nad Sázavou, Rajhradě...

Snad se podařilo v mladých pisatelích dostatečně podnítit tvořivého ducha i popustit příslovečnou uzdu fantazie. O tom se ostatně přesvědčí v dubnu odborná porota soutěže Skrytá paměť Moravy při pročitání a hodnocení zaslaných soutěžních textů. (mš)

Nejbližší akce Památníku

Baví nás časopisy pro děti (11. 4. 2018 – 28. 10. 2018) Časopisy pro malé a mladé čtenáře se významným způsobem podílejí na výchově a vzdělávání bezmála tři století. Rajhradské nahlédnutí do jejich tuzemské historie rozšíří pro školáky a předškoláky bohatý doprovodný program, zaměřený na příští autory, redaktory, ilustrátory, editory a vydavatele.

Přátelství s poezií – grafické dílo Emanuela Ranného ml. (3. 5. 2018 – 2. 9. 2018)

Bibliofilie, grafické listy a korespondence s předními literárními autory. Profil výtvarníka, který řadě knižních titulů přidal svou osobitou interpretaci a další umělecký rozměr.

Proudy. Literatura německého jazyka v Brně 1848-1945 (16. 5. 2018 – 28. 10. 2018) Literární produkce v německém jazyce představovala mnohotvárný fenomén, který se do literární historie postupně vrací, zatím spíše zásluhou domácích i zahraničních germanistiky.

Muzejní noc 19. května nabídne návštěvníkům Památníku hudebně literární pásmo **Doteky**, propojující verše Soni Lankové s kompozicemi v autorské interpretaci mladého varhaníka Adama Davida a komentované prohlídky historické knihovny.